ОП 225 1973

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА • БЕОГРАД

С-ДЗП-3

ВУКОВ ПРИЈЕВОД НОВОГА ЗАВЈЕТА. *)

(из Видова Дана 1862 бр. 63. 129. 130. 131. 137. 140.)

Има у нас људи који мисле или само говоре да за прост народ није свето писмо. То би могло бити истина онда кад би народ био као оне животиње за које вели Исус: „не дајте“ им „светиње, нити мећите бисера својега пред њих, да га не погазе ногама својима“ (Мат. VII. 6), — или кад би свето писмо било зла и рђава ствар па би се ваљало бојати да зло и рђа из ње не прије̇ђе на народ.

Али кад су стари Словени прије хиљаду година могли имати свето писмо на својем језику па га нијесу осквриили, и кад данас Монголци и Тибетанци читају свето писмо на својем језику па га за то не скврне него им га још и сами Руси све више преводе, зар је српски народ данас таки да ће свето писмо изгубити светињу ако га стану Срби читати на својем језику? Прије хиљаду година могао је когод рећи

*) Овај сам чланак написао још 1847 године, кад је први пут изашао на свијет Вуков пријевод Новога Завјета; али се онда није могао штампати. А како нам сад скоро дође и друго издање тога пријевода, ево сад и овога чланка, у коме се надам да ће се наћи штогод што је и сад вриједно знати.

ID 12731359

II 225

да Бога треба славити само јеврејским, грчким и латинским језиком, али се данас учени свијет хришћански радује кад чује да је који народ стекао на својем језику вјечите истине Христове. А што се свијет томе радује, и што је свето писмо преведено готово на све језике на земљи, то је најпростије и нај јасније свједочанство не само да није истина ни оно друго да народу може бити од штете пријевод светога писма, него још напротив да је он један од првих потреба свакоме народу.

Српски је народ до сад осим посрбљенога старога словенскога имао два пријевода цијелога Новога Завјета: један од Петра Катанчића (штампан са Старим Завјетом у Будиму 1831) а други од Атанасија Стојковића (штампан у Липисци 1834); али се не могосмо похвалити ни једним ни другим.

На Катанчићу се збило оно што је једном рекао Лесинго: „die Treue eines Uebersetzers wird zur Untreue, wenn er seine Urschrift dadurch verdunkelt“; он није управо преводио светога писма, него латинске ријечи и готово у онијем падежима како стоје у латинском пријеводу. Осим тога рађен је тај пријевод за Србе римске вјере и штампан латинским словима, те је за нас са свим био без користи.

А Стојковићев пријевод вјечита је срамота књижевности нашој.

У Бечу у ћесарској библиотеци имају двије књиге писане, у једној су *јеванђеља*, а у другој *дјела апостолска*, *посланице* и *откривење*. Обје су

Ђ. 3669/64

књиге једном руком писане, али је по томе првом писму друга рука мрљала и дописивала и црнијем и црвенијем мастилом, те је прва књига сва ишарана, а друга скоро до половине (до прве посланице Петрове, и од ње још три стиха). Што је прва рука написала, оно је друга тобоже поправљала. Ове су књиге знамените у нашој књижевности, оне су — по несрећи нашој — истинити свједоци да је Вук право рекао „*да у нас има људи, који су доста паметни и научени, и који би се о многоме којечему могли разговарати с ученијем људима другијех народа; али како почну о своме језику и о књижевности, одмах застране, какогод да су побјегли из лудница*“ *). Од чуда да видимо мало како је човјек боље кварио а горе градио. Начинио је од *четнаест: четырнайсть; — четрдесет: четыридесеть; — рођење: рождение; — још док се нијесу: докъ се еще нису; — свега дакле кољена: всѣхъ дакле колѣнъ; — сав: весь; — сва: вся; — све: все; — свој: всей; — свима: всѣмъ; — Уријицом: Уріимъ женомъ; — А Фарес роди Есрома: Фаресъ е родіо Есрома* (тако све у томе времену и без *п*); — *светога: святогъ; — кад: когда; — тада: тогда; — анђео: ангелъ; — Господњи: Господень; што: что; — зашто: зачто; — штагођ: чтагођ* (sic); — *њој: ней; — земљо: земле; — знадијаше: знаяше; — мударци: мудрецы* **); — *од истока: отъ во-*

*) *Вука Стеф. Караџића и Саве Текелије писма о српскоме правопису*, у Бечу 1845, стр. 83.

**) Архимандрит Рајић у проповиједима има: мѣдарцемъ (I. 8), мѣдарца (II. 30. III. 48), мѣдарцы (III. 28).

стока; — цар Јудејски што се родио: новорожденный царь Іудейскій; — сабравши све: собравши все; — поглавар: вождь; — јавите ми: извѣстите ме; — ђе бјеше: гдѣ е било; — веома: весма; — ноћу: нотью; — преко пророка: чрезъ пророка; — посла, те побише сву ђецу по Витлејему и по свој околини његовој: пославъ побити всю дѣцу (па онда „*у*“ али му се то ваља да учини још горе, јер би њему згодније било „*во*“, те опет напише) *по Виѳлеему и по свѣмъ неговымъ предѣламъ; — чу се: слышанъ е быо; — јаукање: вопіяніе; — по смрти Иродовој: по смерти Ирода; — изумрли: изумерли; — тражили душу ђетињу: тажили лишити га живота; — на вр цркве:* (најприје „*на верхъ*“ па онда) *на кровлю церкве; — јербо: ибо; — Јован предан: Іоаннъ отданъ подъ стражу; — на међи Завулоновој: на межи* (најприје „*Завулонской,*“ па опет) *Завулоновой; — незнабожачка: языческая; — засвијетли:* (најприје „*возсіяло е,*“ па онда) *возсія; — засијати: возсіяти; — поче (Исус учити): наче; — Петар: Петръ; — вјетар: вѣтръ; — ајдете за мном: идите за мномъ; — за њим отидоше: за нимъ послѣдоваше; — у лађи: у ладіи; — лађу: ладію* (и „*ладью*“, Мат. XIV. 21. и *ладья*“, 22); *— много народа: множество народа; — по саборима: по соборамъ; — прије вас: прежде васъ; — реку на вас свакојаке рђаве ријечи лажући: всяколо лажливо злослове; — царује: царствуе; — намјести се* (Мат. II. 23): *поселі се; — Назарећанин: Назорей: — од длаке камиље:* (прво „*отъ камилиныхъ власъ*“, па послије) *отъ камилинноегъ власа; — излажаше: излажаше; — и он и крштаваше: и крестише се отъ нѣга* (овдје је сметнуо с ума шта у Срба значи *крстити се од кога!*); — *ко: кто; — дрво: древо; — рађа: ражда; — обућа: обува; — из Галилеје: изъ* (најприје „*Галилеѣ*“, па онда) *Галилеи; — испунити: исполнити; — ђаво: дьяволъ; — човек: человѣкъ; — живи о свакој ријечи: живи всякимъ словомъ; — из уста: изъ устъ; — и да је људи погазе: и да се потопта людма; — свијећа: свѣща; — суд: сосудъ; — на нвбесима: на небесахъ; — заиста: воистинну; — тавница: темница; — старима: древнимъ* (Мат. V. 21) и *предкамъ* (27); — *ни за што:* (најприје „*всуе*“, па послије) *без причине; — који погледа на жену са жељом: кой погледа на жену съ вождѣленіемъ; — срце: серце* (sic); — *погине: погибне; — од удова: отъудовъ; — неголи: нежели; — казано: сказано* (Мат. V. 31); — *пуштеницу узме: отпущеницу за себе узме; — ни длаке једне црне учинити: ни едноегъ власа черноегъ сотворити; — обрни: оберни; — сат: часъ; — мрзи: ненавиди; — отац: отецъ; — платиће: воздати тье* (Мат. V. 4); — *незнабошци: язычницы; — будите као они: уподобляйте се нимъ; — дугове: долге; — опраштамо дужницима: опращаемо должникомъ: — рђа: ржа; — најприје* (Мат. VI. 33): (прво „*прежде*“, па и то избриса, па метну „*найпре*“, али му ни то не би по вољи него) *прежде всега; — подножје: подножіе; — да се свети име твоје: да се святи име твое; — не бријте се за сјутра: не брините се* (најприје поче „*о слѣдую*“ па избриса и то, па метну) *о сутрашнѣмъ дну; — осјећаш: чувствуешъ; — свеције писма:*

свѧтынѣ псамъ; — дакле: убо; — вашој: вашей; — уђите: входите; — вуци грабљиви: хищни (најприје „*волки*“, па онда) *волцы; — сваки дакле, који слуша ријечи моје ове, и извршује и, казаћу да је као мудар човек, који сазида кућу своју: и зато всякоѣ, кой слуша ова слова моя, и исполнява, уподобити тъу я человѣку разумному, кой е созыдао домъ свой; — губав: прокаженный; — капетан: сотникъ; — таласи: волне; — закрпа: закерпа; — украј: узкрай; — прича: причта; — ко има уши да чује: кто има уши чути; — клетве: клятве; — обрече јој: обѣща ей; — рече: сказала; — забрину се: опечали се; — кћи: дщи; — илада: тисяща; — аљина: одежда; — у бијелим аљинама: у бѣломъ одѣяніи; — одговорити: отвѣтствовати; — свједочи: свидѣтелствуе; — свједоџба: свидѣтельство; — узнесе се: вознео се; — од дана: дней; — обећање: обѣщаніе; — браћом: братьомъ; — браћо: братіе; — намисли: вознамѣри; — момче: юноша; — дубок: глубокъ; — продужити: продолжити; — долазак: пришествіе; — трпљење: терпѣніе; — дошљацима: пришелцамъ; — крви: кровію; — која се зове: называема; — он се бројаше међу нама: онъ е было изъ нашего числа; — примио: получіо; — објесивши се: коеда* (прво „*низверенесе*“, па онда) „*низвергао се; — на један пут: внезапу;* — и т. д. — Ту мислим да је доста и чуда и смијеха и науке. У објема књигама и напријед и озад имају по неколика бијела листа и у првој књизи на једноме од тијех листова напријед пише ово: „Donum auctoris. Nota. Hoc apographum versionis primae Serbicae, ab *auctore* Vuk Stephanovich Karagich (Караџић) submissum Societati Biblicae Petropolitanae, sic *refictum* a Serbo in Russia degente Athanasio *Stojkovich*, et tandem in favorem alius apographi ab eodem Stojkovich subministrati rejectum, Auctor ad rei memoriam deponi voluit in hac Bibliotheca Caes. Vind. A. 1831. adnotavi Kopitar.“ Одмах' испод тога стоји истом руком и истијем мастилом написано још и ово: „Illam Stojkovichianam adulterationem *vidi impressam*, sed Russi nescio qua de causa hucusque nondum permisere publice divendi.“ Дакле Вук је оне књиге писао, а Стојковић онако поправљао! Ето како је постао Стојковићев пријевод; али ето и какав је тај пријевод, који није ништа друго него искварен Вуков.

Код два поменута пријевода, Катанчићева и Стојковићева, народ наш светог писма више не разумије него што га разумије, а гдјегдје га може и наопако разумјети; томе је главни узрок што они који су их писали народнога језика или нијесу знали или нијесу зањ марили; за то је срећа и по народ наш и по свето писмо што је прегао и свој пријевод на свијет издао Вук, који и зна и љуби народни језик. Све данашње књиге наше могу посвједочити да међу нама нема књижевника који би онолико знали народни језик, колико се иште да Нови Завјет буде овако српски написан како га написа Вук.*) А ко-

*) Пошто сам ово написао, дође ми „*Журналъ Министерства Народнаго Просвѣщенія*“ за мјесец Февруар 1848, па како ми би мило! кад видјех гдје исто овако мисли о овој ствари и

лико Вук љуби народни језик, то осим цијеле књижевне радње његове, осим свега живота његова, са свим довољно показује и само то што га тако зна, јер је доиста само љубав к народном језику могла сачувати Вуку оно што је од њега знао у Тршићу, и она га је само могла нагонити да га једнако свега вијека својега учи и толико позна.

Својим пријеводом Новога Завјета Вук нам је учинио два добра: прво добро, које има сваки народ кад стече свето писмо на својем језику, а друго је само за нас и за нашу књижевност. За прво добро — колико је оно у Вукову пријеводу, т. ј. је ли Вук вјерно превео Нови Завјет, ја нијесам рад ништа говорити; то треба да нам кажу наши богослови; само нека не смеђу с ума што веле наши стари: „Ко вука гађа, ваља бистро да гледа.“ Али је друго добро превелико. У нас многи пишу књиге, али како? каквијех и каквијех накарада нема данас у нашијем књигама! Колико пута читасмо: „трају-

професор словенске књижевности у царском университету у Петербургу Исмаил Ивановић Срезневски говореће: „И кто же, кромѣ Вука, могъ предпринять этотъ важный трудъ? Онъ одинъ знаетъ сербскій языкъ такъ, что можетъ владѣть на немъ приличіемъ въ всѣхъ его оттѣнкахъ, соблюдать чистоту и богатство его и выражать нарѣчіемъ общепонятнымъ и общечувствуемымъ святыя истины Св. Писанія съ непринужденною простотою, безъ боязни обезобразить свой трудъ выраженіями несвойственными или неумѣстными.“

ћем богослуженію на полю су прангије пуцале,“ или: „приближаваюћемъ се пештанскомъ вашару умолаваю се господа предчисленицы“, или: „прилозима на завести се имаюћу читаоницу“, или: „кодъ учење се младежи“, или: „добаръ ми се быти види“; или: „фондъ цѣли надъ свакимъ другимъ предмѣту (тако) царствующте“, или: „дѣла данасъ празнуємогъ светителя“; или: „у изразима предаваємы наука“, или: „приликомъ прочитаногъ писма саобштаваюћегъ члена о назывословнымъ речма дѣйствовавшега“ и т. д. — Многи књижевници наши мисле да је то све добро; они веле: што има у латинском и у њемачком језику, оно треба да има и у нашем, да би био лијеп. А многи знаду да није тако и да највећа красота једнога језика може бити у другом највећа ругоба; али су се већ научили на ту калабурњу, па или не могу да разаберу што је туђе што ли наше, или не знаду како би се што туђе казало српски лијепо. Онима првима не помаже говорити. А други, који су ради бити доиста добротвори и учитељи народни, они могу из овога Вукова дјела *најлакше* научити како ваља народу српском говорити да их разумије, да им не буде мука узалуд. Треба само поредити овај српски пријевод Новога Завјета с пријеводом који се чита у цркви, па ће се најлакше опазити како се многе ствари могу српски љијепо казати. Огледа ради ја ћу овдје исписати из онога црквенога пријевода повише мјеста, која су врло налик на многе погрјешке по нашијем књигама, и поред њих ћу ставити како

ће Вук превео та мјеста без онијех погрјешака. Исписаћу неколико и такијех мјеста која је Вук за чудо лијепо превео. А гдјегдје ћу додати како имају и други пријеводи да се још боље види колико красота пријевода Вукова толико и особина и снага нашега језика.

Мат. II. 13. Ѿшедшымъ же имъ, се А҃гглъ Г҃день во снѣ явися Іωсифѣ. А по што они отиду, а то анђео Господњи јави се Јосифу у сну.

Мат. III. 3. Сей во есть реченный Исаїемъ пр҃рокомъ, глаголющимъ: гласъ вопїющаго в҃ пѹстыни: ѹготовайте пѹть Г҃день, правы творите стези егѡ. Јер је то онај за кога је говорио пророк Исаија гдје каже: Глас онога што виче у пустињи: приправите пут Господњи, и поравните стазе његове. — Колико смо пута читали по новинама ово мјесто, па зве: *вапіюћегъ!*

— 7. Кидѣвъ же (Іωаннъ) многи Фарїсеи и Саддѹкеи гряд҃ыщыя на крщеніе егѡ, рече: рожденїа ехїднѡва, кто сказа вамъ бѣжати ѿ бѹд҃щаго гнѣва. — А кад видје (Јован) многе фарисеје и садукеје гдје иду да их крсти, рече им: Породи аспидини! ко каза вама да бјежите од гњева који иде?

Мат. IV. 1. Тогда Ійсъ возведенъ бысть дх҃омъ в҃ пѹстыню, искѹситися ѿ дїавола. Тада Исуса одведе Дух у пустињу да га ђаво куша. — Грчки: *Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ διαβόλου.* Латински: Tunc Jesus ductus est in desertum a Spiritu, ut tentaretur a diabolo. Лутер: Da ward Jesus vom Geist in die Wüste geführet, auf dasz er vom Teufel versucht würde. Пољски од Радзивила (1563): Thedy Jezus był zawiedzion od Ducha na puszczą, aby był kuszon ode diabła. Хрватски од Антуна Далматина: Тада пелань бѣ Ісѹс шть Дх҃а въ пѹстиню да бѹде скоушань шдь Дыявла. Бугарски од Неофита (у Смирни 1840): Тогава Іисѹсъ заведенъ былъ въ пѹстыня ѿ дх҃а, да се искѹси ѿ дїавола. Руски (у Петербургу 1820): Тогда Іисусъ отведенъ былъ Духомъ въ пустыню для искушенія отъ діавола. Стојковић: Послѣ тога отведе духъ Іисуса у пустињу, гдѣ га е имао дијаволъ искушавати.

Мат. V. 1. взыде на горѹ: и сѣдшѹ емѹ, пристѹпишя к҃ немѹ ученицы егѡ. Попе се на гору, и сједе, и приступише му ученици његови.

— 6. Блажени алчѹщїи и жаждѹщїи правды. Благо гладнима и жеднима правде. — Грк има: *μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην.* Рус: Блаженны алчущіе и жаждущіе правды. Латинин: Beati, qui esuriunt et sitiunt justitiam. Леандер ван Ес: Selig, die nach Gerechtigkeit hungern und dürsten. Лутер: Selig sind die da hungert und dürstet nach der Gerechtigkeit. Неофит: Блажены са оныя, щото гладѹватъ и жадѹватъ за правдата. Радзивил: Błogosławieni są ci, którzy łakną i pragną sprawiedliwości. Прохаска (чешки у Прагу 1786): Blahoslawení, kteříž lačnější a žížnější sprawedlnosti. Јапел и Кумердеј (словенски у Љубљани 1800): Blaženi so tisti, katéri so lačni inu žejni pravice. Антун Далматин: Блажени ки гладѹю и жанїї ксѣ правде. — Према српском језику Вук најбоље, па за њим Словенац.

— 32. разѣкѣ словесе любодѣйнагѡ. Осим за прељубу. — Грк: *παρεκτὸς λόγου πορνείας.* Латинин:

excepta fornicationis causa. Рус: не за прелюбодѣяніе.

Мат. VI. 8. Не подобитеся убо имъ. Ви дакле не будите као они. — Латинин: Nolite ergo assimilari eis. Лутер: Darum sollt ihr euch nicht ihnen gleichen. Катанчић: Nemojte se indi prilikovat' njima. Антун Далматин: Немоите за то нимь прилични бити. — Само ријечима *бити* и *као* Вук је казао потпуно што треба, а како живо, са свим оригинално српски!

Мат. VII. 1. Не сѫдите, да не сѫдими бѫдете. Не судите да вам се не суди. — Руски: Не судите, чтобъ не быть судимымъ. Пољски: nie sądźcie, abyście nie byli sądzeni. Словенски: ne sodíte, de ne bóte sójeni. Латински: Nolite judicare, ut non judicemini. Лутер: richtet nicht, auf dasz ihr nicht gerichtet werdet. Стојковић: Не судите, да и васъ не суде. Катанчић: nemojte sudit' da se ne sudite.

Мат. VIII. 14. видѣ тещѫ его лежащѫ, и огнемъ жегомѫ. Видје ташту његову гдје лежи и грозница је тресе. — Грчки: *εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν.* Латински: vidit socrum ejus jacentem, et febricitantem. Лутер: und sahe, dasz seine Schwieger lag, und hatte das Fieber. Неофит: виде тъща мѫ че лежеше, и гореше ѿ огнь. Сапунов (бугарски у Букурешту 1828): видѣ тъщата негова като лежеше, съ огница запалена. Пољски: uyrzał świekrę iego leżącą na łożu i maiącą gorączkę. Чешки (од Прохаске за католике, и друга у Кисеку 1840 за протестанте): vzřel swegruši jeho, ana leží a má zymnicy. Словенски:

je vidil njegóvo tašo, de je ležała, inu mrzlico imé-la. Рус: увидѣлъ тещу его, лежащую въ горячкѣ.

Мат. IX. 8. Видѣвше же народи чѫдишася, и прославиша Бг̃а, давша власть таковѫю человѣкомъ. А људи видећи чудише се, и хваљаше Бога, који је дао власт такову људима.

— 18. Сїа емѫ глаголющѫ к᷑ нимъ, се, князь нѣкїй пришедь клањашеся емѫ. Док он тако говораше њима, гле, кнез некакав дође и клањаше му се.

— 33. И изгнанѫ бѣсѫ, проглагола нѣмый. И пошто изгна ђавола, проговори нијеми. — Рус: и по изгнаніи бѣса, нѣмый проговорилъ.

Мат. X. 28. не оубойтеся ѿ оубивающихъ тѣло, дш̃и же не могѫщихъ оубити: оубойтеся же паче могѫщаго и дш̃ѫ и тѣло погѫбити в᷑ геенну. Не бојте се онијех који убијају тијело а душе не могу убити; него се бојте онога који може и душу и тијело погубити у паклу.

— 38. иже не пр̃иметъ кр̃ста своегѡ, и в᷑ слѣдъ мене градетъ. Који не узме крста својега и не пође за мном. — Рус: Кто не возметъ креста своего, и не послѣдуетъ за Мною. Латинин: Qui non accipit crucem suam, et sequitur me. Лутер: wer nicht sein Kreuz auf sich nimmt, und folget mir nach.

Мат. XI. 16. Комѫ же оуподоблю родъ сей; подобенъ есть дѣтемъ сѣдящымъ на торжищахъ, и возглашающымъ дрѹгѡмъ своимъ. Али какав ћу казати да је овај род? Он је као дјеца која сједе по улицама и вичу својијем друговима. — Латински: Cui autem similem aestimabo generationem istam? Similis est pueris sedentibus in foro, и т. д. Лу-

БИБЛИОТЕКА ... БЕОГРАД

тер: Wem soll ich aber dies Geschlecht gleichstellen? Es ist den Kindlein gleich, die an dem Markt sitzen, и т. д. Польак: komuž przypodobam ten naród? podobny iest dziatkom, и т. д. Словенац: komú bóm pak enako držal letá ród? и т. д.

Мат. XII. 3. егда взалка самъ и сущіи съ нимъ. Кад огладње, он и који бијаху с њим.

— 25. всякое цр҃ство раздѣлшееся на ся, запустѣетъ: и всякъ градъ или домъ раздѣлившійся на ся, не станетъ. Свако царство које се раздијели само по себи, опустјеће; и сваки град или дом који се раздијели сам по себи, пропашће. — Латинин: omne regnum divisum contra se, desolabitur; et omnis civitas vel domus divisa contra se, non stabit.

Мат. XIII. 24. Уподобися цр҃ствіе нб҃сное чл҃вѣку сѣявшу доброе сѣмя на селѣ своемъ. Царство је небеско као човјек који посија добро сјеме у пољу својему. — Рус: Царствіе небесное подобно человѣку, посѣявшему доброе сѣмя на полѣ своемъ. Латинин: Simile factum est regnum coelorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo.

Мат. XX. 8. вечеру же рекшу глагола гдинъ винограда. А кад би у вече, рече господар од винограда. — Рус: когда наступи вечеръ, и т. д. Стојковић: а когда наступи вечеръ. Катанчић kad bi se pak kasno ucsinilo. Антун Далматин будући кре вечерь учињень. — Од трога пошљедњега које је од кога горе? а од онога у Вука може ли бити љепше?

Мат. XXI. 9. Народи же предходящіи ему и вслѣдствующіи звахў, глаголюще. А народ који иђаше пред њим и за њим, викаше говорећи. — Рус: народъ же предшествовавшій и сопровождавшій восклицалъ, говоря. Латинин: turbae autem, quae praecedebant, et quae sequebantur, clamabant dicentes. Лутер: das Volk aber, das vorging und nachfolgte, schrie und sprach.

— 12. изгна всѣ продающыя и куп҃ующыя в҃ цр҃кви и трапезы торжникшмъ испроверже, и сѣдалища продающихъ голѹби. Изгна све који продаваху и куповаху по цркви, и испремета трпезе онијех што мијењаху новце, и клупе онијех што продаваху голубове.

— 23. пришедшу ему в҃ цр҃ковь, приступиша к҃ нему ѹчащу. Кад дође у цркву и стаде учити, приступише к њему.

Мат. XXVI. 18. идите во градъ ко онсицѣ. Идите у град к томе и томе. — Рус: Подите въ городъ къ такому то. Латинин: ite in civitatem ad quemdam. Лутер: gehet hin in die Stadt zu einem. Стојковић: идите у градъ къ извѣстному вамъ человѣку. — Како је све мртво према оним Вуковим ријечима!

— 40. шврѣте ихъ спящихъ. Нађе их гдје спавају.

— 66. повиненъ есть смерти. Заслужио је смрт.

Мат. XXVIII. 13. нощію пришедше ѹкрадоша его, намъ спящымъ. Дођоше ноћу и украдоше га кад смо ми спавали.

Мар. I. 10. абіе восходя ѿ воды, видѣ разводящася нб҃са. Одмах излазећи из воде видје небо гдје се отвори. — Рус има: при выходѣ изъ воды, вдругъ увидѣлъ *Іоаннъ* разверзающіяся небеса.

— 14. по преданіи же Іѡанневѣ, пр҃иде Іи҃съ. А пошто предадоше Јована, дође Исус.

Мар. VI. 2. бывшей сѣббѡтѣ, начатъ учити. Кад дође субота, поче учити. — Рус: въ наступившую субботу, онъ началъ учить.

Мар. VIII. 27. кого мѧ глаголютъ чл҃вѣцы быти; Ко говоре људи да сам ја? — Рус: за кого Меня почитаютъ люди? Стојковић: за кога ме држе људи? Катанчић: koga me vele ljudi da sam? Антун Далматин: кога ме праве људи да самъ и.

Мар. XIII. 36. да не пришедъ внезапѣ, шбрѧщетъ вы спѧщѧ. Да не дође изненада и да вас не нађе а ви спавате.

Мар. XIV. 1. Бѣ же пасха и опрѣснецы по двою днїю.

Између свијех пријевода што их имам пред собом ово је најљепше преведено у Вукову, и љепше ваља да ни бити не може. Грк има: *ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας.* Латинин: erat autem Pascha et azyma post biduum. Лутер: und nach zween Tagen war Ostern, und die Tage der süszen Brodte. Леандар ван Ес: nach zwei Tagen war Ostern, oder das Fest der ungesäuerten Brode. Кистемакер: es war nach zwey Tagen Ostern, das Fest der ungesäuerten Brote. Радзивил: a była wielka noc y święto Przasznikow po dwu dni. У другој пољској библији из Берлина 1810: a po dwu dniach była wielka noc, święto przaśnikow. Прохаска: Po dvau pak dnech byl hod beránka a přesnic. Друга чешка била из Кисека 1840 има исто тако. Јапел и Кумердej: čez dva dni pak je bila Velika noč, inu dan oprésnih kruhov. Рус: чрезъ два дни *надлежало* быть *празднику* Пасхи и опрѣсноковъ. Са-

пунов: а подирь два дни, бѣ пасхата, и прѣсните. Неофит: и по два дни полѣ беше пасхата, и опрѣсноцыте. Антун Далматин: бише Казамь, и Дань шдь Шприсняковь по двѣю Днехъ. Катаничић: bishe pak Vazam, i Sladkokruh posli dva dni. По свему би овом ваљало мислити да је оно што се даље приповиједа: „и искахѫ̀ архїе́рее и книжницы, како его́ лестїю е́мше ѹ҃бїѣ́ть“, ваљало би, велим, мислити да је то било послије посљедњега догађаја на два дана, дакле на саму пасху. А није тако, него је било прије пасхе на два дана. За то Вук каже: „бијаху пак још два дана до пасхе и до дана пријеснијех хљебова; и тражаху главари свештенички и књижевници како би га из пријеваре ухватили и убили.“ Рус се око тога очевидно узмучио, али је далеко остао иза Вука. (У Стојковића стоји: „еще е два дана было до пасхе, и до праздника прѣсныхъ хлѣбовъ.“ Али су читаоци напријед видјели како је постао Стојковићев пријевод, па могу знати да је овдје Стојковићево само оно што не ваља, а што је добро оно је Вуково.)

Лук. I. 2. ѩ҆коже предаша намъ иже испе́рва самови́дцы и слу́ги бывшїи словесе. Као што нам предаше који испрва сами видјеше и слуге ријечи бише

— 4. да разу́мѣеши, ѡ҆ ни҆хже нау́чился еси словесѣ́хъ, ѹ҃тверже́нїе. Да познаш темељ онијех ријечи којима си се научио.

— 8. бысть же слу́жащу е́мѹ в҃ чи́нѣ чре́ды своея́ пре́дъ Бо́гомъ, по ѡ҆бы́чаю свяще́нничества ключи́ся е́мѹ поκади́ти вшедшу̀ въ҃ цр҃ковь Гд҃ню. И догоди се, кад он служаше по своме реду пред Богом, *да* по обичају

свештенства дође на њега да изиђе у цркву Господњу да кади.

— 21. и чѣдахѫсѧ коснящѣ емѣ в' цр҃кви. И чуђаху се што се забави у цркви.

Лук. II. 34. се лежитъ сей на паденїе и на востанїе мнѡгимъ. Гле, овај лежи да многе обори и подигне. — Латинин: ecce, positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum. Лутер: siehe, dieser wird gesetzt zu einem Fall und Auferstehen vieler.

Лук. IV. 1. Іи҃съ же исполнъ дх҃а ст҃а возвратиса ѿ Іордана: и ведашеса дх҃омъ в' пѹстинѣ. Исус пак пун Духа светога врати се од Јордана, и одведе га Дух у пустињу. — Леандар ван Ес: Jesus zog sich nun, voll heiligen Geistes, vom Jordan zurück und ward vom Geiste auf vierzig Tage in die Wüste geführt. Кистемакер: Jesus aber, voll des heiligen Geistes, ging vom Jordan zurück, und ward vom Geiste in die Wüste geführt. Радзивил: a Jezus będąc pełen Ducha swiętego, wrocił się od Jordanu, y przywiedzion iesth od tegoż ducha na puszczą. Друга пољска библија (у Берлину 1810): a Jezus pełen będąc Ducha świętego, wrocił się od Jordanu, i pędzony iest od Ducha na puszczą. Прохаска: Ježíš pak pln jsa Ducha swatého, vratil se od Jordanu, a puzen est od Ducha (svatého) na paušť. Друга чешка библија (у Кисеку 1840): . . . a puzen jest v Duchu na paušť. Јапел и Кумердеј: Jesus pak poln svetiga Duhá je na zaj šal od Jordana, inu je bil od Ducha v' pušavo gnan. Сапунов: а Іи҃съ исполненъ съ дх҃а сватагѡ возвратился ѿ Іордана, и водѣшесе

презъ дх҃а въ пѹстыната. Неофит: Іи҃съ же пѣленъ съ дх҃а сѵ҃таго, възвратисе ѿ Іордана, и водешесе ѿ дх҃а въ пѹстыната. Рус: Іисусъ исполненный Духа Святаго возвратился отъ Іордана, и поведенъ Духомъ въ пустыню. Катанчић: Isus pak pun Duha svetog' vratih se od Jordana, i odvadjashe se od duha u pustinju. Антун Далматин: Иѹс тада пѹнь Дѹха Светога вратисе ѡд Іордана, и ведень бѣ дх҃омь вь пѹстињу.

— 41. и запрещлѧ не дѧше имъ глаголати, ꙗкѡ вѣдѧхѫ Хр҃ста самагѡ сѹща. И запрећиваше им да не говоре да знаду да је он Христос.

Лук. V. 15. Прохождаше же паче слово ѡ немъ: и сходѧхѫсѧ народи мнози слышати, и цѣлитиса ѿ негѡ ѿ недѹгъ своиҳъ. Али се глас о њему још већма разлажаше, и мноштво народа стјецаше се да га слушају и да их исцјељује од њиховијех болести. — Грк има: . . . *ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν.* Латинин није превео *ὑπ' αὐτοῦ*; није превео ни Леандар ван Ес (он има: um ihn zu hören, und von ihren Krankheiten geheilt zu werden), ни Кистемакер (он има: dasz sie ihn höreten, und dasz sie genesen möchten von ihren Krankheiten), ни Радзивил, ни Прохаска, ни Јапел и Кумердеј (пошљедња двојица имају: de bi poslušale, inu ozdravlene bilé v svojih boléznih), ни Катанчић; а Антун Далматин има: да би га слышалї, тере ѡд нѣга зличени ѡдь вѣтегъ нихъ; тако поменута пољска библија берлинска: aby go słuchali, i uzdrowieni byli od niego od niemocy swoich; поменута чешка кисечка: aby (jej) slyšali a uzdravováni byli skrze něho

od swých nemocý. Неофит: да слѣшатъ, и да се исцѣлаватъ ѿ негѡ ѿ болестите си. Сапунов: да слѣшатъ, и да са цѣратъ ѿ негѡ ѿ боляститѣ своитѣ. Рус: слушать и лечиться у него отъ болѣзней своихъ. Лутер: dasz sie ihn höreten, und durch ihn gesund würden von ihren Krankheiten.

Лук. IX. 25. что бо ползы имать чл҃вѣкъ, приѡбрѣтъ мі҃ръ весь, себе же погѹбивъ или ѿтщетивъ. Јер каку ће корист имати човјек ако сав свијет придобије а себе изгуби или себи науди.

Лук. XVII. 20. вопрошенъ же бывъ ѿ Фарисей, когда прі҃идетъ цр҃ствіе Бж҃іе, ѿвѣщавъ имъ рече: не прі҃идетъ цр҃ствіе Бж҃іе с҃ соблюденіемъ. А кад га упиташе фарисеји: Кад ће доћи царство Божије? одговарајући рече им: Царство Божије не ће доћи да се види. — Латинин: interrogatus autem a Phariseis: Quando venit regnum Dei? respondens eis dixit: Non venit regnum Dei cum observatione. Кистемакер: da er aber befragt ward von den Pharisäern: wann das Reich Gottes komme? antwortete er ihnen: Das Reich Gottes kommt nicht mit Schaugepränge. Леандар ван Ес:... mit Aufsehen-Erregen. Лутер:... mit äusserlichen Geberden. Радзивил:... Nie przyidzieć Krolestvo Bože tak jakoby je obaczyć miano. Моменута берлинска библија пољска: Nie przyidzie królestwo Bože z postrzeženiem. Прохаска: Nepřijdeť království Boží patrně. Моменута кисечка библија чешка:... s šetřením (patrně). Сапунов:... не ще доде цр҃ството Бж҃іе съ пазеніе. Неофит:... не ще да дсиде царство Бж҃іе съ варданѣ. Јапел и Кумердеј:... Božje krajléstvo ne pride očito. Рус:... не придетъ цар-

ствіе Божіе примѣтнымъ *образомъ*. Антун Далматин: кралиевство Божыє не ще прити са замѣркомь (а на страни под звјездицом: са стражѹ). Катанчић:... ne dolazi kraljestvo Boxje s' opazenjem. Стојковић је задржао оно Вуково, само је још додао: *чувствама*.

Лук. XIX. 44. понеже не разѹмѣлъ еси времене посѣщенїа твоего. За то, што нијеси познао времена у којему си похођен.

Лук. XX. 29. ѹмре безчаденъ. Умрије без дјеце. — Рус: умеръ бездѣтенъ. Лутер: starb erblos. Грк: *ἀπέθανεν ἄτεκνος*.

Лук. XXII. 31. се сатана проситъ васъ, да вы сѣялъ, ако пшеницѹ. Ево вас иште сотона да би вас чинио као пшеницу. — Грк:... *τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον*. Латинин: ut cribraret sicut triticum. Леандар ван Ес: euch wie Waizen zu sichten. Кистемакер: euch zu worfeln, wie Weizen. Лутер: dasz er euch möchte sichten, wie Weizen. Пољак: aby was odwiewał iako pszenicę. Чех: aby vás třibil jako pšenicy. Словенац: de bi vas kakor pšenico preséjal. Неофит: да вы сѣе като пшеница. Сапунов: да ва сѣе като жито. Рус: чтобы сѣять васъ какъ пшеницу. Стојковић: да васъ сће, као пшеницу. Катанчић: da bi reshetao kako pshenicu. Антун Далматин: даби вас како пшеницѹ строиль. *)

Лук. XXIV. 35. и та повѣдаста, яже быша на пѹти, и ако познаста има в' преломленїи хлѣба. И они казаше што би на путу, и како га познаше кад преломи хљеб.

*) У народу се нашем говори и *стројити кожу* мјесто *чинити кожу*, а ето и за жито.

Јов. XIX. 5. изыде же вонъ Ійсъ, носа терновенъ вѣнецъ и багранъ ризъ. А Исус изиђе на поље под вијенцем од трња и у скерлетној хаљини. — Латинин: exivit ergo Jesus portans coronam spineam et purpureum vestimentum. Лутер: also ging Jesus heraus, und trug eine Dornen-Krone und Purpur-Kleid. Антун Далматин: изиде тада Іс҃ъс ванька носеци вѣнацъ трновъ и одиџе Пр҃рн҃рноу.

Дјел. ап. X. 34. ако не на лица зритъ Бг҃ъ: но во всакомъ азыцѣ боайса его и дѣлаай правдѣ, пр҃іатенъ емъ есть. Да Бог не гледа ко је ко: него у сваком народу који се боји њега и твори правду мио је њему. — Грк: *ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ θεός* и т. д. Рус: что Богъ нелицепріименъ, но во всякомъ народѣ боящійся Его и поступающій по правдѣ пріятенъ Ему. (Ко је преводио на стари словенски језик, слободније је поступио према оригиналу него Рус послије хиљаду година.) Латинин: quia non est personarum acceptor Deus и т. д. Катанчић: da nie osobah primitelj Bog. Антун Далматин: да Богъ не гледа на Кнпь Чловичаски. Стојковић: да Богъ не гледа на лица. Лутер: dasz Gott die Person nicht ansiehet.

Дјел. ап. XVI. 5. прибываахъ в' число по вса дни. Сваки дан биваше их више. — Рус: умножались числомъ ежедневно. Лутер: nahmen zu an der Zahl täglich.

Дјел. ап. XIX. 32. множайши ѿ нихъ не вѣдаахъ, чесо ради сѣбрашася. Највише их не знадијаху за што су се скупили. — Рус: большая часть *собравшихся* не знали, зачѣмъ собрались. Лутер: der mehrere Theil wuszte nicht и т. д.

Пет. пр. V. 1. старцы иже в' васъ, молю, ако старецъ сый и свидѣтель Хр҃стовымъ страстемъ, иже и хотащей славѣ явитися общникъ. Старјешине које су међу вама молим који сам и сам старјешина и свједок Христова страдања, и имам дијел у слави која ће се јавити. — Грк: *πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ, ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός.* Латинин: seniores ergo, qui in vobis sunt, obsecro, consenior et testis Christi passionum, qui et ejus, quae in futuro revelanda est, gloriae communicator. Рус: пастырей вашихъ увѣщеваю я, сопастырь и свидѣтель Христовыхъ страданій, и соучастникъ въ славѣ, которая должна открыться. Лутер: . . . der Mitälteste und Zeuge der Leiden, die in Christo sind, und teilhaftig der Herrlichkeit и т. д. Вјерније оригиналу (којему је вјеран и латински пријевод а од којега је одступио пријевод стари словенски) и јасније, и српски чистије и живље ја не могу мислити него што је у Вука.

Рим. II. 11. нѣсть бо на лица зрѣнїа у Бг҃а. Јер Бог не гледа ко је ко. — Грк: *οὐ γάρ ἐστι προσωπολημψία παρὰ τῷ θεῷ.* Латинин: non enim est acceptio personarum apud Deum. Лутер: denn es ist kein Ansehen der Person vor Gott. Рус: ибо нѣтъ лицепріятія у Бога. Стојковић: ибо нејма лицепријатія у Бога. Катанчић: nie bo primljenje osobah kod Boga. Антун Далматин: кре поли Бога ни разбара Кнпевь (под звјездицом на страни: шбразь, лиць).

Рим. VIII. 18. непщю бо, ꙗкш недостойны страсти нынѣшнягш времене к' хотящей славѣ явитиса в' насъ. Јер мислим да страдања садашњега времена нијесу ништа према оној слави која ће нам се јавити. — Лутер: denn ich halte es dafür, dasz dieser Zeit Leiden der Herrlichkeit nicht werth sey, die an uns soll geoffenbaret werden. Кистемакер: denn ich erachte: nicht zu rechnen sind die Leiden dieser Zeit gegen die Herrlichkeit, welche dareinst soll offenbar werden an uns. Јанел и Кумердеј: zakaj ménim, de trplenje sedajniga časa ni veliko proti prihódni časti, katéra imá nad nami razodéta biti. Рус: я считаю, что нынѣшнія временныя страданія ничего нестоятъ въ сравненіи съ тою славою, которая откроется въ насъ. (Овамо иде по језику и оно што Матичин изабрани судија српскијех граматика у „Ѣетопису 1847 IV 87 вели: „за ону втору... ніе вредно ни говорити, *въ призрѣніи оне первe*.“)

Кор. пр. XVI. 17. ꙗкш ваше лишеніе сіи исполнишл. Јер ми они накнадише што сам био без вас. — Грк: *ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ανεπλήρωσαν*. Латински: quoniam id, quod vobis deerat, ipsi suppleverunt. Лутер: denn wo ich euer Mangel hatte, das haben sie erstattet. Чех: nebo nedostatek vaš oni doplnili. Рус: потому, что они утѣшили меня въ разлукѣ съ вами. Стојковић: они су замѣнили отсуствіе ваше. (У свију је — осим Грка — један крпеж према Вукову пријеводу, а Рус је сврх тога и од оригинала далеко отишао ријечима „*утѣшити*“ и „*разлука*“.)

Кор. др. IX. 7. доброхотна бо дателя любитъ Бгъ. Јер Бог љуби онога који драговољно даје.

Кол. II. 5. аще бо и плотїю Шстокъ, но дхомъ с' вами єсмь. Јер ако тијелом и нијесам код вас, али сам духом с вама.

Ништа друго нијесам хтио овијем чланком него обратити пажњу на Вуков пријевод Новога Завјета онима који желе лијепо српски писати. Доиста, што се тиче језика, ово дјело Вуково не може бити да не припада међу најљепше пријеводе светога писма што их има. И то је лако разумјети; јер који преводе свето писмо они су понајвише богослови, којима је ако не једина а оно заиста главна брига *шта* ће у пријеводу свом казати; а Вуку, којему је живот језик народни, ласно се може мислити да је поред те бриге, без које се и не може преводити свето писмо, иста толика била брига и *како* ће што казати. Тијем је Вук у историји хришћанске књижевности подигао српском језику споменик каквим се ријетко који народ може дичити, споменик који ће свагда вјерно јављати ученом свијету живи језик онога народа за који је писан. А ради важности коју у животу свакога народа хришћанског има свето писмо на његову језику, мислим да се не ћу огријешити о човјека, који је основао нову српску књижевност, ако ради те важности кажем да колика је сва књижевна радња Вукова, опет јој је цијелој ово дјело круна.

У Бечу о Божићу 1847.

Ђ. Даничић.